

รายงานสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

บ้านสันป่าม่วง เป็นชุมชนที่ติดกับกว๊านพะเยา วิถีชีวิตของชาวบ้านส่วนใหญ่คือการหาปลาในกว๊าน และมีการเก็บผักตบชวามาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานมากมาย นอกจากนี้ ยังมีเรื่องเล่าที่น่าสนใจ โดยว่ากันว่า บ้านสันป่าม่วงมีต้นมะม่วงประจำหมู่บ้านที่เก่าแก่ประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของบ้าน ชื่อบ้านสันป่าม่วง และปัจจุบันบ้านสันป่าม่วงนั้นได้ร่วมมือ กั้นปลูกมะม่วงที่มีผลสีม่วง ซึ่งถือเป็นอีกหนึ่งสัญลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนบ้านสันป่าม่วงนั่นเอง

ในปัจจุบันบ้านสันป่าม่วงมีกลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาที่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย มีการก่อตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาขึ้นอย่างเป็นทางการในปี ๒๕๔๐ ทำให้ชาวสันป่าม่วงมีรายได้เสริมจากการรับจ้างผลิตกระเป๋าจากผักตบชวา จนเป็นที่ยอมรับในคุณภาพและมีชื่อเสียงมาจนทุกวันนี้ และปัจจุบันพัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้จากผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาซึ่งกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของหมู่บ้านอีกด้วย

กลุ่มจักสานพะเยาผักตบชวา จุดเริ่มต้นมาจากการที่ผักตบชวามากจนเกินไป จึงเกิดแนวคิดที่นำผักตบชวามาทำเป็นกระเป๋าสาน

โดยกลุ่มจักสานพะเยาผักตบชวา มีกลุ่มสมาชิกประมาณ ๒๐๐ คน แต่จะแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ๑๐ กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มจะมีความถนัดในการสานผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกันออกไป

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีมากกว่า ๓๐๐ แบบ ส่งขายทั้งในประเทศและนอกประเทศ เช่น เยอรมัน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ มาเลเซีย

กลุ่มจักสานพะเยาผักตบชวา จะมีที่มหาวิทยาลัยสอนการสานผักตบชวาให้แก่สมาชิก และจะมีแม่กำนันหมู่ ๔ จะเป็นผู้รับออเดอร์สินค้า และแจกจ่ายให้สมาชิกผลิตสินค้าตามความถนัดของแต่ละกลุ่ม โดยสมาชิกจะมีหน้าที่แคสานตัวผลิตภัณฑ์ ในด้านของการบุผ้า ตัดชิป จะมีทีมงานอีกกลุ่มที่ทำหน้าที่นี้

สินค้าจะเป็นไปตามออเดอร์ ซึ่งออเดอร์แต่ละล็อตจะไม่เหมือนกัน เช่น สีพื้น สีย้อม สีผสม ถ้าสมาชิกมีเส้นผักตบชวาไม่มากพอ ทางกลุ่มก็จะหาเส้นผักตบชวามาแจกจ่าย(จำหน่าย)ให้สมาชิกไปจัดทำสินค้าตามออเดอร์

กลุ่มตีมีดบ้านร่องไฮ

การตีมีดบ้านร่องไฮ เป็นอาชีพที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษที่อพยพมาจากจังหวัดลำปาง สล่าบุญเล่าว่า “การตีมีดของบ้านร่องไฮ เริ่มมาตั้งแต่รุ่นพ่อ เพราะพ่อของลุงเป็นช่างตีมีด เริ่มเรียนรู้งานจากพ่อ เป็นลูกมือให้พ่อ เรียนรู้และฝึกฝนจนชำนาญ พอถึงเวลาที่พ่อวางมือ ลุงก็รับหน้าที่ต่อจากพ่อ”

วิธีการผลิตมีดนั้น เหล็กที่นำมาตีจะเป็นเหล็ก آهنบรยยนต์ที่ไม่ใช่แล้ว นำเหล็กเข้าเตาเผาให้ร้อนแล้วเอามาผ่าครึ่ง แหนบหนึ่งอันจะสามารถทำมีดได้สองเล่ม พอตีเหล็กจนขึ้นรูปเป็นมีดก็จะนำมาตกแต่ง โดยทำการตอกโค้ดของสล่าลงไปเพื่อเป็นสัญลักษณ์ เมื่อตีมีดเสร็จแล้วจะนำไปชุบน้ำให้แข็งตัว หลักจากนั้นจะนำไปเจียเพื่อให้เกิดความคม

เหล็กที่นำมาตีเป็นมีดนั้น ปัจจุบันนำเอาเศษเหล็กที่ไม่ใช่แล้ว เช่น เศษชิ้นส่วนจากรถยนต์

โดยจะนำเหล็กที่ได้มาตีที่เตาตีมีด โดยเผาให้ความร้อนแล้วตีให้ขึ้นรูป

ไม้ที่ใช้สำหรับเผาถ่านเพื่อเป็นเชื้อเพลิงในการตีมีด ส่วนใหญ่จะใช้เศษไม้ยูคาลิปตัส ที่เหลือทิ้งจากการแปรรูป